

TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU
MERKEZ HAKEM KURULU

Hakem – Diğer Hakemler

El Kitabı

Ağustos 2017

İçindekiler:

1.	Hakem Atamaları	1
2.	Atama Sonrası Hazırlık.....	1
2.1.	Görünüş, Seyahat, Konaklama ve İlişkiler	1
2.2.	Hakem Malzemeleri	2
3.	Maç Öncesi Toplantı ve Oyun Alanına Geliş	3
3.1.	Maç Öncesi Toplantı.....	3
3.2.	Profesyonel Lig ve Kupa Müsabakalarında Uygulanacak Zaman Çizelgesi	6
4.	Oyun Alanına Geldikten Sonra Yapılacak İşler.....	7
4.1.	Oyun Alanının Kontrolü	7
4.2.	Oyuncu İsim Listeleri	7
4.3.	Yedek Oyuncular	9
4.4.	Maçın Zamanında Başlaması	10
5.	Oyun Alanına Çıkış ve Maça Başlama	11
5.1.	Seremoni, Top-Kale Atışı.....	12
5.2.	Saygı Duruşu	12
5.3.	Başlama Vuruşunda İşbirliği.....	12
5.3.1.	Hakem	12

5.3.2. Yardımcı Hakemler	13
5.3.3. İlave Yardımcı Hakemler Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
5.3.4. Dördüncü Hakem	13
6. Zaman Ayarında İşbirliği ve İlave Zamanın Bildirilmesi	13
6.1. Kronometrenin Bozulması ve Zamanın Bildirilmesi	14
6.2. İlave Zamanın Bildirilmesi.....	15
7. Serbest Vuruşlarda İşbirliği	16
7.1. Yardımcı Hakemler	16
7.2. Bir Faul veya Fena Hareket Yapıldığında, Yardımcı Hakem Aşağıdakileri Yerine Getirmelidir.....	16
7.3. Ceza Alanı Dışındaki Fauller.....	17
7.4. Ceza Alanı İçindeki Fauller (penaltıda işbirliği)	17
7.5. Ceza Sahasına Yakın Serbest Vuruş	19
7.6. Baraj Mesafesinin Kontrolü.....	19
8. Golde İşbirliği.....	19
8.1. Hakem	19

8.2.	Yardımcı Hakemler	20
9.	Tartışmalı Goller.....	21
9.1.	Kendi Kalesine Atılan Goller (savunma yapan takım)	21
9.2.	Topun Çarpması/Yön Değiştirmesi Sonucu Olan Goller (hücum eden takım)	22
10.	Kart Gösterme Prosedürü	23
11.	Birçok Oyuncunun Karıştığı Kavga ve Benzeri Durumlar	25
12.	Oyunun Geçici Olarak Durdurulduğu Zamanlarda İşbirliği	26
12.1.	Hakem	26
12.2.	Yardımcı Hakemler	26
13.	Oyuncu Değişikliğinde İşbirliği	27
14.	Taç Atışında İşbirliği	28
14.1.	Hakem	28
14.2.	Yardımcı Hakemler	29
15.	Kale Vuruşunda İşbirliği	30
15.1.	Hakem	30
15.2.	Yardımcı Hakemler	30
16.	Kalecinin Topu Elden Çıkarmasında	

İşbirliği	31
17. Köşe Vuruşunda İşbirliği	32
17.1. Hakem	32
17.2. Yardımcı Hakemler	32
17.3 . Köşe Bayrak Direği Hizasında Duran	
Yardımcı Hakem	33
17.4. Diğer Yardımcı Hakem.....	34
18. Teknik Alan İhlalleri	34
19. Diyagonal Değişikliklerini Gerektiren	
Durumlar	35
20. Hakemlerin Müsabakanın Bitiminden	
Sonra Oyun Alanından Ayrılmaları	36
21. Hakem Ödemeleri	36
22. Hakem Raporu	36
22.1. Tanım	37
22.2. Ek Olaylar.....	37
22.3. Raporların Gönderilmesi	38
22.4. Hakem Raporu Girişi Kullanım Kılavuzu	40
22.5. Hakem Raporu Denetim Sistemi ve Hata	
Puanı Tablosu.....	42

1. Hakem Atamaları

Hakem, diğer hakemler (yardımcı hakemler, dördüncü hakem) ve gerektiğinde yedek yardımcı hakem görevlendirmeleri Merkez Hakem Kurulu (MHK) tarafından yapılır.

Hakemler; önemli mazeretleri nedeniyle müsait olmamaları durumunda görevlendirilmelerini beklemeden, Futbol Yönetim Sistemi (FYS) üzerinden mazeretlerini bildirmelidirler. Sakatlığı olan hakemler görev yapmamalıdır.

2. Atama Sonrası Hazırlık

2.1. Görünüş, Seyahat, Konaklama ve İlişkiler

Hakemler, seyahatleri esnasında TFF'den aldıkları en son giysilerini kullanmalıdır. Kamuoyunda olumlu bir izlenim bırakmanız için, bakımlı görünmeniz gerekir. Seyahat ve konaklama esnasında spor kamuoyu ve basınla sizi ve kurumunuzu yıpratacak ilişkilerden uzak durulmalıdır. Hakemler, hiçbir koşulda, maçla ilgili herhangi bir konuda basınla röportaj yapamaz. MHK'dan izinli veya izinsiz beyanda bulunan hakem, sosyal medyada yaptığı açıklamalar da dahil olmak üzere yaptığı tüm açıklamalardan sorumludur. Atandıkları maçlarda Ulusal Hakemlerin ilk muhatap olacakları resmi kişi MHK Bölge Sorumlusu, Bölgesel Hakemlerin Bölge Hakem Kurulu (BHK) ve il hakemlerinin ise İHK başkanlarıdır.

Atama sonrası hakemler aşağıdaki konuları yerine getirmek zorundadırlar:

- Hakem ekibi birlikte seyahat etmeli ve

görev yerine maçtan bir gün önce ulaşmalıdır.

- Hakemler esas olarak toplu ulaşım araçlarını kullanmalıdır. Zorunlu durumlarda bütün sorumluluk kendilerinde olmak üzere özel araç kullanılabilir.
- Hakemler, sadece hakem ekibi ile seyahat etmelidirler. Gidilen şehirde herhangi bir nedenle hiç kimse ziyaret edilmemelidir. Hakem ekibi birlikte aynı otelde kalmak zorundadır.
- Otel rezervasyonu konusunda titiz davranılmalıdır. Otele yerleşmeden önce, herhangi bir takımın orada kalıp kalmadığından emin olunmalıdır.
- Hakemler maçın başlama saatinden en az 90 dakika, elverişsiz hava şartlarında ise 120 dakika önce stadyumda bulunmalıdır.
- Stadyuma gelişinizden itibaren müsabaka mahallinden ayrılıncaya kadar cep telefonları kapalı tutulmalıdır.
- Hakem soyunma odasına ziyaretçi kabul edilmemelidir.

2.2. Hakem Malzemeleri

Hakemler görevlendirildikleri müsabakalarda aşağıdaki malzemeleri yanlarında taşımalarıdır:

- Tüm renklerdeki hakem ve ısınma giysileri,
- Zemine uygun ayakkabılar,
- Her birinden iki adet olmak üzere düdük,

kronometre, sarı ve kırmızı kart, kalem ve not defteri, top-kale parası,

- Müsabaka seviyesine uygun bir takım yardımcı hakem bayrağı ve bunlara ait ekipmanlar,
- Futbol Oyun Kuralları Kitabı, Hakem – Diğer Hakemler El Kitabı, Türkiye Profesyonel Lig ve Kupa Müsabakaları Statüsü, Futbol Müsabaka Talimatı,
- Hakem ve olay raporları.

3. Maç Öncesi Toplantı ve Oyun Alanına Geliş

3.1. Maç Öncesi Toplantı

- Hakem, maç içindeki işbirliğini sağlamak için maç öncesi ekibine ayrıntılı bilgiler vermelidir.
- KonuŖulmayan bir pozisyonun ortaya çıkması, sizi zor durumlara düşürecek, yardımcılarınızdan ve dördüncü hakeminizden gerekli yardımı alamamanıza neden olacaktır. Bu nedenle tüm detayların ele alınması yararlı olacaktır.
- Olabilecek idari ve teknik konularda arkadaşlarınızın size hangi işareti vereceklerini ayrıntılı bir şekilde açıklayınız. Oyun alanını, çizgileri, kale direklerini, köşe gönderlerini, reklam panolarını, kale ağlarını müsabaka öncesi ve devre arası titizlikle kontrol ediniz.
- Ekip lideri olarak hakem, kararların son sorumluluğunu alacağını kabul etmek zorundadır.

- Hangi elektronik hakem ekipmanına sahip olunursa olunsun göz teması ve karşılıklı farkındalık çok önemlidir.
- Müsabakayı yönetecek hakem ekibinin soyunma odasına girdikten sonra ilk yapacağı konuşmada aşağıdaki hususlar ele alınmalıdır (Bu konuşma deplasmana giden hakemler için otel odasında ayrıntılı bir şekilde yapılacaktır):
 - Oyunun seviyesi,
 - Oyunun önemi,
 - Her iki takımın oyun anlayışı,
 - Hangi diyagonalin kullanılacağı, gerektiğinde nasıl değiştirileceği,
 - Oyuncuların beklentileri,
 - Saha ve hava koşulları,
 - Devre sonuna eklenecek sürenin nasıl işaret edileceği ve dördüncü hakem tarafından, ne zaman ve nasıl gösterileceği,
 - Oyunun durması, çatışma ve benzeri olaylarda oyuna tekrar nasıl başlanacağı,
 - Ofsaydın nasıl değerlendirileceği; ofsaytta hakemin yardımcı olabileceği olayların neler olacağını,
 - Yardımcı hakemlerin hangi faul ve fena hareketlerde nasıl yardımcı olacağı, elle oynama, yumruk vurma, dirsek vurma, tekme atma, rakibin kasten üstüne basma gibi şiddetli hareketleri nasıl bildireceği,
 - Oyun başlamadan önce yapılacak görevleri,

- Yardımcı hakemlerin verdiği işareti gördüğünü, fakat kendisinin aksi fikirde olduğunu belirtir işaretin nasıl verileceğini belirteceklerdir.
- Genel kural olarak, belirgin el işaretleri yapılmamalıdır. Ancak, bazı durumlarda belirgin olmayan el işareti (oyuncu ve seyircilerin dikkatini çekmeyen gizli işaretler) hakeme çok faydalı olabilir. El işareti açık bir anlam ifade etmelidir. Bu anlam, maç öncesi konuşmalarda tartışılmış ve uzlaşmış olmalıdır.
- Maç öncesi toplantısının tamamlanması ile maç hazırlıkları tamamlanmış olur. Bundan sonra zaman çizelgesine uygun olarak stadyuma gelinmelidir. Stadyuma intikal hakem ekibi olarak birlikte yapılmalıdır.
- Soyunma odanıza o müsabakada görevli olan temsilci, gözlemci ve saha komiserinden başka kimsenin girmesine izin vermeyiniz.
- Hakem ekibinin maç sonrası ekip çalışması değerlendirmesini yapmak için zaman ayırması tavsiye edilir.
- Hakemler soyunma odalarından ayrılarak, sahaya çıkmadan önce son kez, birbirlerini kontrol etmelidir (Düdükler, kartlar, kokartlar, kalem, kura atışı parası, bayraklar, işaret spreyi, maç topu (vb. gibi).
- Gözlemci ile hakemler arasında maç sonrası

görüşmenin uygun bir zamanda ve yerde yapılması gerekir.

3.2. Profesyonel Lig ve Kupa Müsabakalarında Uygulanacak Zaman Çizelgesi

Dakika	Uygulama
-90	Stada geliş ve oyun alanının kontrolü (Elverişsiz hava şartlarında 120 dk. önce stadyumda bulunulmalıdır).
-60	Dördüncü Hakemin her iki takımdan oyuncu ve diğer takım görevlilerin isim listeleri, lisansları, forma ve şort ile tozluk örneklerini teslim alması, Federasyon onaylı fotoğraflarla karşılaştırması. Oyuncuların doğru forma numaralarını giymeleri kontrol edilmelidir.
-45	Hakemlerin ısınmak için oyun alanına çıkması
-25	Hakemlerin soyunma odalarına dönmeleri
-20	Takımların soyunma odalarına dönmeleri
-10	Dördüncü hakemin takımları sahaya çıkmaya davet etmesi. Forma numaraları ile oyuncuların eşleştirilmesi bu anda yapılabilir.
-7	İstiklal Marşı, seremoni ve iki takım oyuncularının birbirleri ve hakemlerle tokalaşmaları
-3	Top-kale para atışı, yardımcı hakemlerin kaleleri kontrolü ve dördüncü hakemin oyun alanı çevresini boşaltıp temsilciden veya

	gözlemciden “başla” işaretini alması
0	Müsabakanın başlatılması

4. Oyun Alanına Geldikten Sonra Yapılacak İşler

Oyun alanına zamanında gelinmelidir. Bu müddet, iyi hava koşullarında maçın başlama saatinden 90 dakika öncedir. Futbol Müsabaka Talimatı'na göre kötü hava koşullarında maçın tehiri yetkisi **iki** saat öncesine kadar Futbol Federasyonu'na, **iki** saatten sonra müsabakanın hakemine aittir.

4.1. Oyun Alanının Kontrolü

Hakemler oyun alanının kontrolünü aşağıdaki şekilde sağlayacaklardır:

- Oynanabilir durumda mı, oyuncular için tehlikeli mi, topun hareketine engel oluyor mu?
- İşaretler görünüyor mu, standartlara uyuyor mu?
- Kale ağları yere ve direklere emniyetle tutturulmuş mu?
- Kale ağları takımlar ısınıp sahayı terk ettikten sonra, maç başlamadan önce ve ikinci devrenin başında kontrol edilmelidir.
- Köşe bayrak direkleri tamam mı, standartlara uygun mu?

4.2. Takım İsim Listeleri

Her iki kulüp de, maçın başlamasından en az 60 dakika önce Takım İsim Listelerini teslim etmelidir. Takım yetkilisi her oyuncunun verilen listedeki forma numarasını giydiğini teyit etmelidir. Oyuncu isim listelerinin tamamlanmasının, her iki takım

yetkilisi tarafından imzalanmasının ve hakeme geri verilmesinin ardından ve eğer ma henüz başlamamışsa, aşağıdaki talimatlar uygulanmalıdır:

Oyuncu isim listesinde ilk 11’de yazılan bir oyuncu herhangi bir nedenle maa başlayacak durumda değilse, takım yedek oyuncular listesinden tamamlanabilir. Ma esnasında, üç oyuncu değişikliği yapılabilir.

- Oyuncu isim listesinde yedek oyuncu olarak listelenen oyunculardan biri, herhangi bir nedenle sahaya çıkmazsa bu oyuncu yerine başka bir yedek oyuncu yazılamaz.

Hakem, müsabaka öncesi aşağıdaki hazırlıkları yapmak zorundadır:

- Hakem, müsabaka öncesi saha komiserlerinden veya dördüncü hakemden, müsabakanın başlama saatinden en az 60 dakika önce, her iki takımın forma, şort, tozluk ve kaleci kazaklarından birer örnek isteyecektir. Takımların ayrı renkte ve statüye uygun (kulüp renklerini taşımak, numara standartlarına uygunluk vs.) forma giymeleri esastır. İki takım oyuncularının ayrı renkte forma, şort ve tozluk giymeleri konusunda ısrarcı olunmalıdır.
- Taytın rengi şortun ana renginde ve eğer iç çamaşırı giyilmişse kolun rengi forma kolunun ana rengi ile aynı olması gerektiği, ayrıca tozlukların üzerine giyilen kısa çorap

ve bantların da tozluklarla aynı renkte olması gerektiği, saha komiserleri veya dördüncü hakem aracılığı ile takımlara hatırlatılmalı ve buna yine de uymayan oyuncular varsa giysi ve gereçlerini düzeltinceye kadar oyuna alınmamalıdır.

- Hakemler, tek tip kıyafetle sahada ısınmalı, en az 25 dakika önce soyunma odasına geri dönmelidir. Dördüncü hakem, takımların forma renkleri ile karışmayacak bir kıyafet giymelidir.

4.3. Yedek Oyuncular

- Hakem, bir yedek oyuncu ile yer değiştirip oyundan çıkan oyuncunun, yedek kulübesinde oturmasına izin vermelidir. Ancak bu oyuncular sorumlu davranışlar içinde bulunmalıdır. Oyun süresince, yedek oyuncuların, ısınmak için teknik alandan ayrılmalarına izin verilir.
- İsim listesindeki kalecilerden tamamının sakatlık nedeniyle oynayamayacak olması durumunda, isim listesinde bulunmayan oyuncular ile yer değiştirilebilir.
- Yedek futbolcuların ısınma alanları FIFA, UEFA ve TFF Talimatları çerçevesinde oyun alanının konumuna göre müsabaka öncesi hakem tarafından belirlenir ve ilgililere bildirilir. Müsabaka esnasında her iki takımdan üst 2 ligde en fazla beşer, alt 2 ligde en fazla üçer (birinci yardımcı

hakemin ya da kale arkasındaki reklâm panolarının arkasında) yedek futbolcunun ısınmasına izin verilir. Isınma esnasında oyuncuların oyunculardan ve hakemlerden farklı yekek giymesi zorunludur. Yedek kulübesinde yer alan atletik performans uzmanı, ısınan futbolcuların yanında gözetimde bulunabilir.

- Isınacak oyuncu sayısı ilgili Lig Statüleri'nde belirtilmiştir. Yedek oyuncuların belirlenen alanların dışında ısınmalarına izin verilmemelidir.

4.4. Maçın Zamanında Başlaması

- Müsabakanın zamanında başlaması esastır. Bunu sağlamak için Dördüncü Hakem, Federasyon Temsilcisi ile koordineli olarak zaman çizelgesini dikkatle uygulamalı / uygulatmalıdır.
- Müsabakaların başlamasını geciktiren kulüplere yönelik olarak sorumluluk dördüncü hakemlerindir. Dördüncü hakem görevlendirilmemiş müsabakalarda ise sorumluluk hakemlerindir.
- Stadyumda maçın oynandığı süreyi gösteren saatler kullanılabilir. Bu saatlerin her devrenin bitişinde (45 ve 90 dakikalarda) durdurulması gerekir. Bu şart uzatmalarda da geçerlidir (Örneğin 105. ve 120. dakikalar).
- Dördüncü hakem, müsabaka öncesi zaman

izelgesinin aksamadan yürütülmesi için gerekli faaliyetleri zamanında yerine getirmelidir.

- Hakem; Federasyon Temsilcisi ve/veya gözlemci ile işbirliği kurarak gerçekleŐen olay, erteleme ve tatil etme gibi durumlarda mutlaka MHK Bölge Sorumlusuna ve Hakem İŞleri Müdürlüğü'ne bilgi vermelidir.
- Aynı durumlarda BAL müsabakalarında BHK'ya ve amatör müsabakalarda ise İHK'ya bilgi verilecektir.

5. Oyun Alanına ıkıŐ ve Maça Başlama

- Yardımcı hakemler, yanlarında bir hakem gibi düdük, sarı-kırmızı kart, top-kale parası, bilgi kartı ve kalem bulundurmaldırlar.
- Yardımcı hakemler, oyun alanına, bayrakları ellerinde sarılı olarak çıkmalıdır. Devre arasında ve ma bittikten sonra, yine bayrakları sarılı olarak hakemle beraber soyunma odasına dnmelidirler.
- Oyun alanına çıkıŐta, sahaların konumuna göre seremoni sırasında birinci yardımcı hakem, hakemin sağında olacak Şekilde yer almalıdır.
- Seremoni, hakemler ve takımların protokol tribünün olduğu taraftaki ta çizgisine yaklaŐık yedi metre mesafede, paralel hayali bir çizgi üzerinde dizilmeleri ile yapılmalıdır.
- Hakemin; sağında ev sahibi takım oyuncuları, solunda ise misafir takım oyuncuları yer almalıdır.

5.1. Seremoni, Top-Kale Atışı

- Seremoni duruşu sağlandıktan sonra (Gerektiğinde Milli Marşımızın okunmasından sonra) misafir takım oyuncuları önce hakemlerin ve daha sonra ev sahibi takımın oyuncularının elini sıkacaklardır. Daha sonra ev sahibi takımın oyuncuları, hakemlerin ellerini sıkacaklardır.
- Fotoğraf çektirmek için takımlara kısa bir süre izin verildikten sonra her iki takımın kaptanları, top-kale / para atışına katılmak üzere hakemin yanına gideceklerdir.
- Hakem kendisini ve yardımcı hakemlerini, takım kaptanlarına tanıtır, para atışını yapar ve atışı kazanan takım, birinci yarıda hücum edeceği kaleyi seçer. Diğer takım oyunun başlamavuruşunuyapar.

5.2. Saygı Duruşu

Müsabaka öncesi saygı duruşunun yapılabilmesi için, ilgililerce mutlaka TFF'den gerekli iznin alınması gerekmektedir. Bu konuda, müsabakada görevli temsilci ve/veya gözlemci ile temasa geçilmelidir. Saygı duruşunun yapılacağı hakem tarafından önceden takımlara hatırlatılmalıdır. Yardımcı hakemler, kale ağları kontrolünü saygı duruşundan sonra yapmalıdır.

5.3. Başlama Vuruşunda İşbirliği

5.3.1. Hakem

- Her iki yardımcı hakemin bayraklarının açık olduğunu gördükten sonra, dördüncü hakemden (dördüncü hakemin olmadığı

müسابakalarda birinci yardımcı hakemden), oyun sahası içinde ve dışında her şeyin talimatlara uygun olduğu işaretini almalıdır.

- Her iki takım oyuncularını saymalı, kalecileri kontrol etmeli, başlama vuruşu yapacak takım ve rakip oyuncuların kendi alanlarında olmalarına dikkat etmeli ve düdüğünü çalarak oyunu başlatmalıdır.
- Top hareket ettiği anda; hakem, yardımcı hakemler ve dördüncü hakem kronometresini çalıştırmalıdır.

5.3.2. Yardımcı Hakemler

- Başlama vuruşunu yapacak takım belli olunca, her iki yardımcı hakem, süratle görev yapacakları yarı sahadaki kale ağlarını kontrol etmeli ve kendi yarı alanındaki oyuncuları saymalıdır.
- Sahayı son kez denetledikten sonra her şey uygun ise "Benim kontrol ettiğim yarı alanda her şey tamam, oyunu başlatabilirsiniz" anlamında, o ana kadar sarılı olan bayraklarını açmalıdır.
- Sondan ikinci savunma oyuncusu ile aynı hizada olmalıdır.

5.3.3. Dördüncü Hakem

- Başlama vuruşundan önce, müsabakanın oynatılması onayını temsilciden (veya gözlemciden) aldıktan sonra hakeme iletir.

6. Zaman Ayarında İşbirliği ve İlave Zamanın Bildirilmesi

Hakemler oyun alanına iki kronometre ile çıkmalıdır. Birisini kaybolan sürelerde durdurup yeniden başlatırken, diğerini hiç durdurmadan süreyi saptamalıdır.

6.1. Kronometrenin Bozulması ve Zamanın Bildirilmesi

- Kronometre bozulursa, hakem, oyunun uygun bir anında hiç kimseye belli etmeden birinci yardımcı hakemine, saatini eliyle kapatarak göstermelidir. Bu işareti alan yardımcı hakem, artık resmi zaman hakemidir. Hakem, onun zaman bakımından yapacağı gizli işaretleri, diğer yardımcı hakemden de yararlanarak değerlendirmelidir. Eğer yardımcı hakemin saati de arızalanırsa, hakem baktığında o da saatini kapatmalıdır.
- Hakem, devre veya oyunun bitimine beş dakika kalıncaya kadar, yardımcı hakemlerden zaman için işaret istememelidir.
- İkinci yardımcı hakem, süreyi hiç durdurmadan saptamalı, son beş dakikada, kalan süreyi hakeme işaret etmelidir.
- Maçın bitimine beş dakika kala hakem, yardımcı hakemlerden hangisine bakıyorsa, o yardımcı hakem bayrak tutmayan elinin parmaklarını (5, 4, 3, 2, 1) rakamı halinde kullanarak ve şortunun paçası üzerinde bastırmak suretiyle hakeme göstermelidir.

- Bir dakikadan az bir süre kalmış ise yardımcı hakemler, bayrak tutmayan elini serbest bırakarak şortunun paçası üzerinde sağa sola döndürmek suretiyle işaret vermelidir. Oyunun bitişi ise gösterilmemelidir.

6.2. İlave Zamanın Bildirilmesi

- Hakem her iki devrenin son dakikası içerisinde, şortunun üzerinden parmaklarıyla kaç dakika ilave edeceğini dördüncü hakeme işaret etmelidir. İşareti alan dördüncü hakem, ilave edilecek zamanı tabela ile seyircilere göstermelidir.
- Hakemden ilave zaman süresini alan dördüncü hakem, bu bilgiyi hemen varsa saha kenarında görev yapmakta olan FGAT/Federasyon Temsilcisine vermeli, Temsilci de, bu bilgiyi anında anons görevlisine iletmelidir. Anons görevlisi, dördüncü hakemin tabelada ilave zamanı gösterdiği anda “Oyuna en az dakika ilave edilmiştir” şeklinde anons yapmalıdır.
- Dördüncü hakem kullanılmayan müsabakalarda, hakem oyunun durduğu bir sırada keskin bir düdük çalarak elini havaya kaldırmalı, kaç dakika ilave edeceğini parmakları ile iki yardımcı hakemin ve seyircilerin görebileceği bir şekilde işaret etmelidir. Elin 6 saniye kadar havada tutulması bu işaretin net bir şekilde anlaşılması bakımından önemlidir.

- Dördüncü hakemler, hakemin talimatına bağlı olarak her bir devre sonunda verilen asgari ilave zaman gösterildiğinde, bu göstergenin sadece her bir devrenin son dakikasının sonunda gösterilmesi gerektiğini unutmamalıdır.
- Zaman çalma amaçlı oyuncu değişikliği, sakatlık ve benzeri durumlarda, hakem saatini durdurduğunu herkesin görebileceği bir şekilde göstermelidir.

7. Serbest vuruşlarda işbirliği

7.1. Yardımcı Hakemler

Bir ihlal için işaret vermeden önce, yardımcı hakem aşağıdakileri belirlemelidir:

- İhlal yardımcı hakeme, hakemden daha yakın bir alanda mı, meydana gelmiş? (belirli durumlarda ceza alanında yapılan ihlaller için de geçerlidir).
- İhlal hakemin görüş alanının dışında olmuş veya hakemin görüşü engellenmiş mi?
- Eğer hakem ihlali görmüş olsaydı avantaj kuralını uygular mıydı?

7.2. Bir Faul veya Fena Hareket Yapıldığında, Yardımcı Hakem Aşağıdakileri Yerine Getirmelidir

- Yardımcı hakemin bir faul ya da bir ihlal nedeniyle bayrağını kaldırması gerektiğinde, bayrağı, serbest vuruşun yönünü göstermek için kullanacağı eliyle

kaldırması gerekir.

- Hakem ile göz göze gelir.
- Bayrağı hafif şekilde sallar (gereğinden fazla hareketlerden kaçınılmalıdır).
- Eğer gerekirse, elektronik bipli sinyali kullanır.
- Yardımcı hakem, oyunun devam etmesine olanak sağlamak için “bekle - gör” tekniğini kullanacak ve ihlale maruz kalan takım avantajdan yararlanacaksa, bayrağını kaldırmayacaktır. Bu durumda, yardımcı hakemin hakem ile göz göze gelmesi önemlidir.
- Yardımcı hakemlerin oyun esnasında bayraklarını devamlı olarak sahaya ve dolayısı ile hakeme bakan elinde taşımaları tavsiye edilir. Hakeme hemen işaret verilmesi gereken durumlarda da; bayrağı, serbest vuruşun yönünü göstermek için kullanacağı eliyle kaldırması ve sallaması gerekir.

7.3. Ceza Alanı Dışındaki Fauller

Ceza alanı (ceza alanı çizgisine yakın) dışında faul yapıldığında, hakemin nerede bulunduğunu ve nasıl bir karar verdiğini belirlemek için yardımcı hakem, hakem ile göz temasında bulunmalıdır. Yardımcı hakem ceza alanı ön çizgisi hizasında durmalı ve gerekirse bayrağını kaldırmalıdır.

7.4. Ceza Alanı İçindeki Fauller (penaltıda işbirliği)

Yardımcı hakemler genelde ofsayt tespitine odaklanmaktadır. Seçici dikkatle sadece ofsayt tespitine değil faul ve fena hareketlere de üst düzeyde motive olunmalıdır.

- Hakemin görüş alanı dışında, bilhassa yardımcı hakemin bulunduğu yere yakın, ceza alanı içinde savunma oyuncusu tarafından direkt serbest vuruşu gerektiren bir ihlal (penaltı) yapılmış ise, yardımcı hakem, hakemin nerede bulunduğunu ve ne karar verdiğini belirlemek için ilk önce hakem ile göz göze gelmelidir.
- Sesli iletişim sistemi kullanılan müsabakalardaki penaltı yardımlarında bayrak kullanılmamalıdır.
- Eğer hakem hiçbir karar vermemişse, yardımcı hakem, kulaklık ve/veya elektronik bip sinyalini kullanmalı ve bariz şekilde köşe bayrağına doğru taç çizgisi boyunca hareket etmelidir.
- Kulaklık ve/veya elektronik bip sinyali kullanılmayan müsabakalardaki penaltı yardımlarında bayrak kullanılmalıdır. Bu yardım, önceden olduğu gibi bayrağın göğse çapraz getirilmesi şeklindedir.
- Hakem penaltı kararını verdikten sonra, o yarı sahayı kontrol etmekte olan yardımcı hakem, hiçbir işaret vermeden kale çizgisinin ceza alanı ile birleştiği yere

gelmelidir.

- Hakemin verdiği bir karar sonrasında, sesli iletişim sistemi ve/veya elektronik bip sinyali ya da işaretlerle doğru iletişimi kuramadıkları takdirde yüz yüze görüşme yapılması önerilir. Ancak zorunlu olmadıkça bu yöntem kullanılmamalıdır.

7.5. Ceza Sahasına Yakın Serbest Vuruş

Ceza sahasına yakın serbest vuruşlarda, yardımcı hakem kale çizgisini de görecek şekilde sondan ikinci savunma oyuncusu ile aynı hizada (ofsaydı kontrol ederek) pozisyon almalıdır. Hakem ise, topu ve barajı kontrol etmelidir.

7.6. Baraj Mesafesinin Kontrolü

- Taç çizgisine ve yardımcı hakeme çok yakın bir noktadan serbest atış kullanılacağı zaman yardımcı hakem zorunlu olmadıkça oyun alanına girmemelidir.
- Yardımcı hakemin 9.15 metrelik mesafeyi ölçmesi değil, topun olduğu konumdan bu mesafeyi kontrol etmesi tavsiye edilir.
- Yardımcı hakem, açtırılan mesafenin korunmasında ısrarcı olmalıdır. Bu durumda hakem, oyunu başlatmadan önce yardımcı hakemin yerine dönmesini beklemelidir.

8. Golde İşbirliği

8.1. Hakem

Gol kararı vermeden önce, yardımcı hakeminin herhangi bir işaret verip vermediğini (ofsayt, elle gol atma, topun dışarıdan gelmesi vb.) kontrol

etmelidir.

- Gol işaretinden sonra topa arkasını dönmeyerek, orta yuvarlağa doğru geri geri gelmelidir.
- Golü atan oyuncunun numarasını ve golün dakikasını kaydetmelidir.
- Atılan gol nizami değil ise, ellerini havaya kaldırarak çapraz işaretini 3-4 kez tekrarlamalıdır.

8.2. Yardımcı Hakemler

Bir gol atıldığında yardımcı hakemler aşağıda belirlenen durumlara uygun olarak hareket edeceklerdir.

- Golün açık olarak onaylandığı durumlarda hakemle göz temasında bulunur ve daha sonra süratle orta çizgiye doğru taç çizgisi boyunca 25-30 metre bayrağını kaldırmadan koşar.
- Topun kale çizgisini geçip geçmediğinin ve aşır aşmadığının anlaşılmadığı durumlarda, topun kale çizgisini tamamen geçtiğini anlatmak için yardımcı hakem, bayrağı SOL eliyle kaldıracak hakemle göz göze gelinecek ve hızlı bir şekilde orta çizgiye doğru koşacaktır.
- Eğer yardımcı hakeme göre doğru bir şekilde gol atılmamışsa, yardımcı hakem sabit durmalıdır. Hakem, daha sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsa kendisine danışabilir. Hakem bu duraksamayı dikkate

almıyorsa, onun verdiği karara uyarak orta çizgiye doğru yürümelidir.

- Topun tamamının kale çizgisini geçmediği ve oyunun normal olarak devam ettiği durumlarda yardımcı hakem, hakem ile göz göze gelmeli ve eğer gerekirse belirgin olmayacak şekilde, hakeme gizli işaret bir el işareti yapmalıdır.
- Ofsayt pozisyonundaki bir oyuncunun gol atması durumunda bayrak, hakem görünceye kadar havada tutulmalı ve hakemin bilgilendirilmesi için her türlü çaba sarf edilmelidir.
- Golü ofsayt durumundaki oyuncunun pas verdiği, ofsayt olmayan bir oyuncu atmış ise, yukarıdaki gibi hareket edilmelidir.

9. Tartışmalı Goller

Hangi oyuncu golü attı? Gol kimin hanesine yazılacak? Kim sorumlu tutulacak? Bu sorulara yanıt bazen çok açık değildir ve bir karar vermek gereklidir. Bu karar verilirken aşağıdaki yol gösterici ilkeler uygulanacaktır.

9.1. Kendi Kalesine Atılan Goller (savunma yapan takım)

Atılmış bir gol, aşağıda belirtilen durumlarda, kendi kalesine atılmış gol olarak değerlendirilir.

- Bir oyuncu istemeyerek topu kendi kalesine doğru oynadığında: Oyuncunun aktif olarak katılımı sonucu topun kendi kalesine gitmesi durumudur.

Bir oyuncu, rakibin atmış olduğu ve kaleye gitmeyen bir Őutu kendi kalesine doğru yeniden yönlendirdiğinde:

- Kaleye çekilmiş olan Őutların, ağlara giderken savunma oyuncusuna çarpması/sıyırması kendi kalesine atılan goller olarak değerlendirilmemelidir. Böyle durumlarda atılmış olan gol, Őutu kaleye doğru çeken hücum oyuncusunun hanesine yazılmalıdır.
- Top kale direklerinden geri döndüğünde çevrede bulunan oyunculardan birisi ya da kaleci tarafından yeniden yönlendirilmesi sonucu kendi ağlarına gittiğinde, kendi kalesine atılmış bir gol olarak değerlendirilecektir.

9.2. Topun Çarpması/Yön Değiştirmesi Sonucu Olan Goller (hücum eden takım)

- Topun, Őut çekildikten sonra takım arkadaşlarından birisine, isteği dışında çarparak rakip takımın kalesine girmesi durumunda atılmış olan gol, kaleye ilk olarak Őut çekmiş olan oyuncunun hanesine yazılacaktır. Eğer çekilmiş olan Őut kaleye doğru gitmiyorsa ve bir takım arkadaşına çarparak kaleye girerse; gol, topa en son dokunan oyuncunun hanesine yazılacaktır.
- Kaleye doğru çekilmiş olan bir Őutun, bir takım arkadaşı tarafından oynanması, yeniden yönlendirilmesi ile rakip kaleye girmesi sonucu atılmış olan gol, aktif

katılımıyla topun yönünü değiştiren oyuncunun hanesine yazılacaktır.

10. Kart Gösterme Prosedürü

- Sakin olunuz.
- Tartışma ortamında hemen kart göstermeyiniz. Öncelikle ortamın yatışmasını bekleyiniz.
- Yerde yatan oyuncuya kart göstermeyip, kalkmasını bekleyiniz.
- Sakatlanan ve tedavi için oyun alanını terk etmesi gereken bir oyuncuya kart göstermeye karar vermişseniz, oyuncuya oyun alanını terk etmeden önce kartı gösteriniz. Sakatlanarak sedye ile oyun alanını terk etmek durumunda olan oyuncunun kartı, sedye işaret edilerek gösterilir ve takım kaptanı bu konuda bilgilendirilir.
- Kalabalık içerisindeki oyuncuya kart göstermeyiniz.
- Kart göstereceğiniz oyuncuyu diğerlerinden ayırınız, arkası dönük oyuncuya kart göstermemeye özen gösteriniz.
- Oyunculara kaba davranmayınız.
- Oyuncuyu çağırırken, siz de ona doğru yöneliniz, seri bir biçimde kartınızı gösteriniz.
- Bir adım sporculardan, diğer adımın da sizden olduğunu, unutmayınız.
- Sahanın bütünlüğünü görebilecek bir

konum alınız.

- Oyuncuyu tahrik edecek derecede göz temasından kaçınınız ve sporcuların suratına vurur gibi kart göstermeyiniz.
- Dakika, neden, takım ve forma numaralarını mutlaka not ediniz.
- Sarı ve kırmızı kartlarınızı birbirine karıştırmayacak şekilde ceplerinize koyunuz.
- Yardımcı hakemler ve dördüncü hakem; ihtar ve ihraçları not almalı, devre arasında ve maç sonrası hakem raporu doldurulurken, hakemle bunları karşılıklı teyit etmelidirler.
- Yardımcı hakemler, ve dördüncü hakem, hakemin daha önce ihtar alan bir futbolcuya, bir ihtar daha vermesine rağmen ihraç etmediğini fark ettikleri an, (sahaya girmek de dahil) her türlü şekilde oyunu başlattırmayıp, hakemi uyarmalıdırlar.
- Ayrıca bir ihtar olan oyuncu, bir ihtarlık harekette daha bulunursa, oyundan ihraç edilirken hakem önce sarı kartı hemen ardından da kırmızı kartı göstermelidir.
- Yardımcı hakemler, hakemin görmediği bir pozisyonda ihraçlık bir ihlal söz konusu olduğu takdirde, hakemi bayrak kaldırarak (varsa iletişim araçları öncelikle kullanılmalıdır) yanlarına çağırılmalı, durumu

yüzleri sahaya dönük bir şekilde, elleriyle ağızlarını kapatarak kısa ve öz bir biçimde aktarmalı, ceza önerisinde bulunmalı; ancak, ihlal için uygulanacak cezaya hakem karar vermelidir.

- Top diğer yarı sahada oynanırken, yardımcı hakemin önünde ihracı gerektiren bir durum olursa, bayrağı kaldırıp sallayarak diğer yardımcı hakeme işaret etmeli, o da hakemi uyarmalıdır.

11. Birçok Oyuncunun Karıştığı Kavga ve Benzeri Durumlar

Bu tür durumlarda, hakeme yardımcı olmak için en yakın yardımcı hakem oyun alanına girebilir. Diğer yardımcı hakem ve dördüncü hakem de olayı gözlemlemeli ve detayı kaydetmelidir.

- Ceza gerektiren konularda, yardımcı hakemin hakemle göz göze gelmesi ve sadece hakemin görebileceği anlaşılır bir el işareti vermesi bazı durumlarda yeterli olabilir.
- Maçın hakemi ile yardımcı hakem arasında doğrudan danışılacak bir durum ortaya çıkarsa, olayın ne olduğu, hangi oyuncuların yer aldığı, tam yeri, önerilen ceza ve oyunun yeniden başlaması ile ilgili kısa bilgi verilmelidir. Bu gibi durumlarda yardımcı hakemin maçın hakemine doğru 4-5 metre yaklaşması tavsiye edilir.
- Konuşma esnasında, hakemin ve yardımcı hakemin yüzü oyun alanına dönük

olmalıdır. Konuşulanların diğer kişilerce duyulmaması sağlanmalıdır.

- Yardımcı hakem tarafından görülen ve işaret edilen saldırgan davranışlar, hakem tarafından değerlendirilmelidir. Eğer oyun, disiplin cezası nedeniyle durdurulmuşsa (işaret hemen görülmemiş ve oyun devam etmiş olsa da), oyun kurallara uygun olarak (serbest vuruş/penaltı vuruşu) yeniden başlatılmalıdır. Fakat eğer yardımcı hakemin işareti hemen görülmemişse ve oyun bir sonraki durum için yeniden başlatılmışsa, ihlali yapan oyuncuya uygun disiplin cezası verilmelidir.

12. Oyunun Geçici Olarak Durdurulduğu Zamanlarda İşbirliği

12.1. Hakem

Oyunu durdurduğunda, yeniden başlatmak için vereceği işareti belleğine yerleştirmelidir. Hızlı serbest vuruşa hazırlıklı olmalı ancak hızlı serbest vuruşun kriterlerinin yerine getirildiğinden emin olmalıdır.

12.2. Yardımcı Hakemler

- Sakatlık nedeniyle, hakem atışı veya serbest vuruş verildikten sonra oyun durdurulduğunda, atış yapılmadan önce ortaya çıkabilecek olaylar sebebi ile hakemin meşgul olduğu durumlarda, o yarı sahadan sorumlu yardımcı hakem, atış veya vuruş yerinin belli olması için ilgili olayın

hizasında beklemelidir.

- Hakem oyunu başlatmak için yardımcı hakeminden yardım isterse, yardımcı hakem, oyunun başlayacağı yeri hakeme işaret ettikten sonra görevine devam etmek için sahadaki yerini almalıdır.

13. Oyuncu Değişikliğinde İşbirliği

- Oyuncu değişikliği işleminde, yardımcı hakem önce dördüncü hakem tarafından haberdar edilmelidir. Yardımcı hakem daha sonra maçın ilk durduğu anda oyuncu değişikliği istendiğini -bayrağı önce havaya kaldırıp, hakem gördükten sonra bayrağı baş üstünde iki el arasında yere paralel tutmak suretiyle hakeme işaret etmelidir.
- Hakemin görememesi durumunda değişiklik; yardımcı hakemler tarafından hakeme; sesli iletişim sistemi ya da bipli sinyal sistemi ile bildirilir veya karşı taç hattında görev yapan diğer yardımcı hakem tarafından (çapraz işaretlerle) gösterilebilir.
- Değiştirilen oyuncuyu gösteren numaralı panellerin (oyuncu değiştirme tabelaları) kullanımı zorunludur. İyi bir iletişim için panellerin her iki yüzü de numaralandırılmalıdır.
- Dördüncü hakem, oyuncu değişikliği işlemini yerine getirdiğinden, yardımcı hakem orta çizgiye gitmemelidir.
- Değişiklikle oyuna girecek yedek

oyuncunun giysi ve gereçlerini dördüncü hakem kontrol etmeli ve oyuncu değiştirme kâğıtlarını almalıdır.

- Eğer dördüncü hakem görevlendirilmemiş ise, bu uygulamayı yardımcı hakem yapmalıdır. Bu durumda, hakem oyunu tekrar başlatmadan önce yardımcı hakemin yerine geri dönmesini beklemelidir.
- Her durumda oyuncu değişiklik kâğıtları dikkatlice kontrol edilmelidir. Oyuncu değişikliği kâğıdındaki gerekli düzeltmeler dördüncü hakem yoksa birinci yardımcı hakem tarafından yapılmalıdır.
- Eğer yedek oyuncu oyun alanına girmek için hazır değilse, oyuncu değiştirme isteği yerine getirilmemelidir.
- Değişiklikle oyuna giren oyuncunun veya herhangi bir nedenle oyun alanından çıkmış oyuncunun yeniden oyun alanına alınmasındaki zamanlama ve ilgili oyuncuların sahadaki yerini alması, hakem tarafından dikkate alınmalıdır.

14. Taç Atışında işbirliği

14.1. Hakem

- Hakem taç atışı yönünü açıkça gösterdikten sonra gerekirse düdük çalarak oyuncuyu atış yeri konusunda uymalıdır. Ancak her seferinde ikaz edilerek bu durum hakemin görevi haline gelmemelidir.
- Rakip oyuncuların, taç atışının kullanıldığı

noktaya iki metreden daha yakın olduğu durumlarda hakem bu oyuncuyu uyarmalı ve eğer doğru mesafeye gelmezse oyuncuya ihtar vermelidir. Oyun ta atışı ile tekrar başlatılmalıdır.

14.2. Yardımcı Hakemler

- Top yardımcı hakemin bulunduğu yere yakın bir yerden ta çizgisini geçtiğinde, ta atışının yönünü belirtmek için doğrudan işaret vermelidir.
- Top yardımcı hakemin bulunduğu yerden uzakta ta çizgisini geçtiğinde ve ta atışı kararı bariz ise yardımcı hakem ta atışının yönünü belirtmek için doğrudan işaret vermelidir (tüm ta çizgisi boyunca).
- Yön konusunda herhangi bir şüphe varsa yardımcı hakem sadece bayrağını kaldırmalı, hakemle göz teması kurarak hakemin işaretini takip etmelidir.
- Hakemin pozisyona hâkim olduğu durumlarda hemen işaret vermemeli, hakemin bir işaret verip vermediği anlaşıldıktan sonra yön göstermelidir.
- Yardımcı hakemler, yakınlarında yapılan ta atışları sırasında, rakip oyuncuların atışın yapılacağı yerden en az 2 metre mesafeye açılmaları konusunda hakeme yardımcı olmalıdırlar.
- Çok zor kararlarda, topun oyunda kaldığı durumlarda ihtiyatlı bir el hareketi hakeme

önemli bir destek sağlayacaktır.

- Yardımcı hakem topun oyun alanı dışına çıktığını işaret ettiği zaman (oyuncular topla oynamaya devam etse de) işareti hakem görene kadar vermelidir.

15. Kale Vuruşunda İşbirliği

15.1. Hakem

- Top kale çizgisini kendi sorumluluk bölgesinden geçmiş ise, doğru kararı kendisi vermelidir. Kale vuruşu için hafifçe öne eğilerek kale vuruşu işareti yapmalıdır. Bu durumlarda yardımcı hakemler, hakemin işaretinden sonra ona uymalıdır.
- Topun kimden çıktığından emin değilse hemen yardımcı hakemi aramalı, yardımcı hakemin işaretine göre karar vermelidir.
- Kale vuruşunda, hakem geri geri giderek sahadaki yerini alırken, yardımcı hakem ceza sahasını kontrol ederek yan yan koşmalıdır.

15.2. Yardımcı Hakemler

- Top, kendi sorumluluk alanlarından dışarıya çıktığı her durumda, vücudunu taç çizgisine paralel hale getirerek bayrak kaldırmalı ve kale vuruşunun yapılacağını işaret etmelidir.
- Hakem pozisyona hakim ise yön gösterilmemeli, hakemin bir karar verip vermediği anlaşıldıktan sonra işaret vermelidir.

- Kale vuruşu yapılacağı zaman yardımcı hakemler, uygun durumlarda topun kale alanı içine konup konmadığını kontrol etmelidir.
- Vuruşu bir oyuncu kullanıyor ise, vuruşu, kale çizgisine paralel kale alanı çizgisi hizasında durarak, kaleci kullanıyor ise kale çizgisine paralel ceza alanı çizgisi hizasında durarak kontrol etmelidir.
- Top nizami olarak yerine konmuş ise hızla son savunma oyuncusu hizasında yerlerini almalıdır. Top nizami yerinde değilse, bayrağını kaldırarak hakemi uyarmalıdır.
- Kale vuruşunda topun, bir vuruşta ceza alanı çizgisini, nizami olarak terk edip etmediğini kontrol etmelidir. Şayet terk etmemiş ise bayrağı ile hakemi uyarmalıdır.
- Topun, ceza alanının her iki yan çizgisini nizami olarak terk edip etmediğini görüş alanına göre her iki yardımcı hakem de kontrol etmelidir.
- Her defasında kale alanı çizgisi hizasında durup beklemek, olası bir pozisyonda ofsaydın doğru tespit edilememesine neden olabilir. Asıl olan, yardımcı hakemin ofsayt için hizadaki yerini almasıdır.

16. Kalecinin Topu Elden Çıkarmasında İşbirliği

- Aynen gol kararlarında olduğu gibi, kalecinin topu elden çıkarmasında da hakemle, ilgili yardımcı hakem göz göze

gelmelidir.

- Kaleci, topu ceza alanı içinde elden çıkarmış ise yardımcı hakem, sondan ikinci savunma oyuncusunun hizasını almak üzere diyagonaldeki yerine doğru koşmalıdır. Bu işlem uygun durumlarda yapılmalıdır. (Örneğin son savunma oyuncusu ceza sahasına yakın olduğunda.) Ofsaydın değerlendirilmesi önceliklidir.
- Kalecinin topu elden çıkarması esnasında, topun elle ceza alanı dışına bariz bir şekilde taşınması halinde, yardımcı hakem bayrağını kaldırarak elle oynandı işareti yapmalıdır.

17. Köşe Vuruşunda İşbirliği

Sorumluluk alanları aynen kale vuruşlarında olduğu gibidir. Top, topun kale çizgisini geçtiği noktaya en yakın köşe bayrak direğinin köşe yayı içine konmalıdır. Top, vurulduğu ve açıkça hareket ettiği anda oyundadır.

17.1. Hakem

- Köşe vuruşu hangi taraftan yapılırsa yapılsın hakem, FIFA'nın tavsiye ettiği yeri göz önüne alarak, pozisyonun gerektirdiği en uygun yerde bulunmalıdır.
- Oyuncuların arasına girip, kendi görüş alanını kısıtlamaktan kaçınmalıdır.

17.2. Yardımcı Hakemler

- Köşe vuruşu için yardımcı hakem, kale

çizgisi hizasında, köşe bayrağının gerisinde pozisyon almalıdır.

- Köşe vuruşunda da, kale vuruşunda olduğu gibi hareket edilmelidir. Ancak kritik hallerde, özellikle hakem uzakta bulunduğu zamanlarda derhal bayrağı kaldırmalı ve hemen köşe yayını işaret etmelidir.
- İşaretten hemen sonra, hızlı adımlarla köşe yayına giderek ve atışı yapan oyuncuya engel olmadan köşe bayrak direği hizasında durmalıdır.

17.3. Köşe Bayrak Direği Hizasında Duran Yardımcı Hakem

- Topun köşe yayının içine konulup konulmadığını kontrol etmeli, top yerine konmamış ise oyuncuyu uyarmalı, topa ve oyuncuya asla dokunmamalı, gerektiğinde hakeme topun yerine konmadığını bayrak kaldırarak işaret etmelidir.
- Topun yerinde sabit durduğunu, kolunu yana yukarı doğru kaldırarak işaret etmelidir.
- Topun yerden veya havadan dışarı çıktığında kale vuruşu mu, yoksa yine köşe vuruşu mu olduğunu, işaret etmelidir.
- Vuruş yapılıp, top başka bir oyuncu tarafından oynandıktan sonra, ofsaydın meydana gelip gelmediğini, işaret etmelidir.
- Savunma oyuncularının 9.15 metreye uyup uymadıklarını bizzat kontrol etmeli, zorunlu

hallerde oyun alanına girip topun olduğu yerden bu mesafeyi atırmalı, oyunculara fiziki temastan kaçınmalıdır.

- Vuruğu kullanan oyuncu vuruştan sonra topa bir başkası dokunmadan ikinci kez dokunduğunda, bayrakla hakeme işaret etmelidir.
- Topun dışarıdan içeriye girmesi durumunda zaman geçirmeden bayrakla hakemi ikaz etmeli, düdükten sonra standart işaretlerle kale vuruğu veya köşe vuruğu için işaret vermelidir.
- Hakem, köşe vuruğu yapılmadan önce ceza alanı içindeki itme, tutma ve çekmeleri önlemek amacıyla vuruşun yapılmamasını istediğinde, yardımcı hakem topun önüne geçerek topun oyuna sokulmasını engellemelidir.

17.4. Diğeri Yardımcı Hakem

- Topun, kendisinin kontrol ettiği ta çizgisinin kale çizgisi ile kesiştiği noktadaki köşe yayının içine konulup konulmadığını kontrol etmeli top yerine konmamış ise hakemi uyarmalıdır.

18. Teknik Alan İhlalleri

- Teknik alandakilerden herhangi biri, hakemin kararına itiraz etmek ya da verdiği kararı protesto etmek amacıyla ta çizgilerinden oyun alanına girerse, hakem tarafından oyun alanından çıkarılacaktır. Bu

Teknik alanda bulunan herkes için geçerlidir.

- Teknik alandakilerden herhangi birisi hakemin kararına itiraz etmek ya da verdiği kararı protesto etmek amacıyla oyun alanına veya çevresine herhangi bir şey fırlatırsa (su şişesi, ceket vs.) hakem tarafından oyun alanından çıkarılacaktır.
- Burada altı çizilmesi gereken unsur, protestonun hakem kararına yönelik olmasıdır.
- Hakem kararına itiraz için teknik alan sınırları dışına çıkan kişiye ilk önce özel bir uyarıda bulunun.
- İkincisinde genel uyarıda bulunun.
- Üçüncü kez olursa oyun alanından çıkarın.
- Bu tür durumlarda çok küçük hataları yakalama çabası içinde olmayın. Bu uyarıları dördüncü hakem yapmalıdır.
- Teknik direktöre yapılan uyarılar tüm teknik alandakiler için genel uyarıdır. Eğer üçüncü kez örneğin kaleci antrenörü, idareci, malzemeci itiraz ederse uyarıya gerek kalmadan oyun alanından çıkartılmalıdır.

19. Diagonal Değişikliklerini Gerektiren Durumlar

Anormal saha ve seyirci koşullarında hakem, diagonal değişikliğine karar verirse, sırayla veya sıraya bakmaksızın, aşağıdaki tedbirlerden birini veya bir kaçını uygular:

- Eğer yardımcı hakeminin arkasında görev

yapmasını engelleyen müdahaleler olursa, öncelikle ters diyagonalı yani yardımcı hakemlerin aynı taç hattında fakat diğer yarı sahada görev yapıp yapamayacağını,

- Aynı diyagonalde kalarak, yardımcı hakemlerin yerini değiştirip değiştirmeyeceğini,
- Her iki yardımcı hakemini de aynı taç hattına yerleştirmek suretiyle, kendisinin diğer taç hattına paralel ve yakın bir hatta görev yapıp yapamayacağını değerlendirmelidir.

20. Hakemlerin Müsabakanın Bitiminden Sonra Oyun Alanından Ayrılmaları

- Oyunun bitiminden sonra hakemler, oyuncuların ve teknik alandakilerin oyun sahasını terk etmelerini beklemeli ve olası olayları tespit etmelidirler.
- Hakemlerin soyunma odasına gitmek zorunda kaldığı hallerde dördüncü hakem sahada kalarak gerekli tespitleri yapmalıdır.
- Dördüncü hakem maç bitiminde hakemlerin yanına kimseyi yaklaştırmamaya özen göstermelidir.

21. Hakem Ödemeleri

Hakem ödemeleri, "Tazminat, Harcırah ve Ulaşım Ücretleri İle Ödeme Prensipleri ve Yöntemleri İçin Talimatı"nda detaylandırılmıştır.

22. Hakem Raporu

Raporu doldururken hakemler, aşağıdakilere

özellikle dikkat etmelidir:

- Oyuncu değışikliği ve kart gösterilme zamanları,
- İhraç edilen, sarı kart gören ve değıştirilen her bir oyuncunun takımı ve forma numarası,
- İhraç söz konusuysa aşağıdakileri içeren ayrıntılı bir ihraç tanımı:
- Suçun şekli (Örneğin; hücum oyuncusunun formasını çekerek bariz bir gol şansını engellemek),
- Oyuncunun ve topun konumu (topla oynama olasılığı), niyet,
- Temasın vücudun neresinde meydana geldiği.
- Sonuçlar: Sakatlık var ya da yok.

22.1. Tanım

Bir film senaryosu gibi tam olmalıdır (kim, nerede, ne zaman, ne ve nasıl); okuyan kişi (ilgili disiplin kurulu) uygun cezayı vermek için gerekli tüm unsurları raporda görebilmelidir.

22.2. Ek Olaylar

Hakemin, başka bir olay daha rapor etmesi durumunda, raporda mümkün olduğunca çok bilgi bulunması oldukça önemlidir. Belirli gerçekler (Örneğin; atılan yabancı madde sayısı, nereden atıldıkları ve nereye gittikleri; toplu itiraz eden oyuncu sayısı gibi.) çok önemlidir. Bu gibi ciddi olayları rapor ederken, maçın temsilcisi ile iletişimde bulunmak yararlı olacaktır.

- İhtar verilen ve ihraç edilen oyuncuların; adı, soyadı, forma numarası ile lisans numarası, listelerden dikkatlice kontrol edildikten sonra raporlara yazılmalıdır.
- Bu işlemlerden herhangi birinde yanlışlık yapılması, öncelikle oyuncuları, kulüpleri ve federasyonumuzu çok güç durumda bırakmaktadır. Hakemler, bu konuya hassasiyet göstermeli, aksi halde haklarında talimatlar çerçevesinde gerekli işlemlerin yapılacağını bilmelidirler.
- Müsabaka sonrası ilgili formlar ve lisanslar, imza karşılığı kulüp sorumlularına verilmelidir.
- Müsabaka raporları, talimatların öngördüğü süre içinde ilgili birimlere gönderilmelidir.
- Düzenlenecek olan olay raporu, ek rapor veya ilave rapor bilgisayar ile yazılmalıdır.
- Müsabaka öncesi, sırasında ve sonrasındaki bütün olaylar Olay Raporuna işlendikten sonra Hakem İşleri Müdürlüğüne gönderilecektir. Bu raporun yeterli olmadığı durumlarda (Alan olarak yetersiz kalma durumu) EK RAPOR hazırlanarak olay raporuna ilaştırılacaktır.
- Futbol Federasyonunun ilgili birimleri tarafından raporda eksiklikler görülürse hakemlerden İLAVE RAPOR istenecektir.

22.3. Raporların Gönderilmesi

- Profesyonel müsabakalara (U21) ait

raporların (hakem, olay, dördüncü hakem raporları ve isim listelerinin) en geç ertesi gün saat 12.00'ye kadar (Süper Lig ve 1.Lig maçlarında en geç iki saate kadar) FYS sistemi üzerinden giriş yapılması gerekir.

- Sadece müsabaka isim listeleri (ilgililerce imzalanmış) ve oyuncu değişiklik kartlarının asılları 24 saat içerisinde TFF BAL ile Bayanlar, Akademi ve Gençlik Geliştirme Ligleri müsabakalarının hakem, olay, dördüncü hakem raporları eklenerek ilgililere kargo ile (24 saat içerisinde) gönderilecektir.
- Olay olan müsabaka raporları ertesi gün saat 12.00'ye kadar ilgililere faks ile gönderimi ve anılan kategorilerdeki tüm müsabakaların FYS üzerinden ertesi gün saat 12.00'ye kadar girilmesi zorunludur.
- Profesyonel Kulüplerin özel müsabakalarında olay-ihraç olsun veya olmasın tüm raporlar (Hakem raporu, isim listeleri, 4.hakem raporu varsa olay raporu) Hakem İşleri Müdürlüğü 'nün 0216 319 19 38 nolu faksına müsabakanın ertesi günü saat 12.00'ye kadar gönderilecektir. Asıl suretleri (oyuncu değişiklik kartları ile birlikte) 24 saat içerisinde Hakem İşleri Müdürlüğü'ne gönderilecektir.
- Faks ile gönderi yapılacak müsabaka hakemlerine faks için "gönderildi belgesi"

almaları tavsiye edilir.

- Her zaman raporunuzun, isim listelerinin ve oyuncu değişiklik kartlarının bir kopyası veya fotokopisini alarak saklayınız.
- Hakem ve dördüncü hakem raporlarını dijital ortamda doldurma işlemi, TFF Bilgi İşlem Müdürlüğü'nce verilen erişim şifreleri kullanılarak fys.tff.org adresinden gerçekleştirilir.

22.4. Hakem Raporu Giriş Kullanım Kılavuzu

- Internet Explorer adres çubuğuna fys.tff.org adresini yazınız.
- Ekranı aşağıda göreceğiniz kullanıcı adını ve şifrenizi yazacağınız bir kutucuk çıkacaktır. Her hakemin bir kullanıcı ismi (büyük harflerle ve arada boşluk bırakmadan Türkçe karakter kullanmadan) olacak. Örneğin, "Arif Ayoğlu" isimli bir hakemin kullanıcı adı "ARIFAYOGLU" olarak yazılmalıdır. Sezon boyunca kullanacağımız şifre ise sezon öncesinde sizlere iletilecektir.
- Bir sonraki adımda ise güvenliğin daha sağlam olmasını sağlayacak olan doğrulama şifre alanı açılacak bu şifre sistemde kayıtlı cep telefon numaranıza SMS olarak gelecektir. Doğrulama şifresi sisteme her girişte sorulacak ve sistem tarafından doğrulandıktan sonra size menüye giriş yetkisi verecektir.

- Menüye ilk girişte karşınıza çıkacak ekranın sol tarafında yer alan Maç/Yönetilen Maçlar ibaresinin üzerine tıkladığında ekranda maç detayları bölümü açılacaktır.
- Maç raporu ve Tazminat Formu kırmızı yazıyla giriş için size açılmıştır.
- Rapor ekranları, sizlerin hala mevcutta kullanmış olduğu raporların görüntülerinden düzenlenerek yapılmıştır. Maçtan sonra doldurmuş olduğunuz raporun aynısı değişikliğe gidilmeden internet tabanlı sistem üzerinden de sisteme girilecektir.
- Son olarak doldurduğunuz raporu tekrar gözden geçirdikten sonra maç raporu ekranının üzerinde “maç raporu bittikten sonra işaretleyiniz” kutucuğunun içini işaretleyerek rapor girme işlemini gerçekleştirmiş olacaksınız.
- Dördüncü Hakem Raporu da aynı şekilde mevcut kullandığınız raporların aynısı olup dördüncü hakem tarafından doldurulacaktır.
- Maç Tazminat Formu kısmında; km, harcırah vb. kısımlar sistem tarafından size doldurulmuş olarak gelecek fakat üzerinde istediğiniz düzeltmeleri yapabileceksiniz. “Yeniden hesapla” butonunun üzerine tıkladığınızda toplam, otomatik olarak hesaplanacaktır.

- Son olarak, doldurduğunuz tazminat formunu “yazdır” butonuna basarak kaydediniz. Lütfen aşağıdaki hususlara da dikkat ediniz:
- Size verilecek olan ilk giriş şifrenizi kimse ile paylaşmayınız.
- Rapor girişlerinizi mümkün olduğunca, gúvenliđi az olan (Internet kafe vb.) yerlerden yapmayınız. Daha gúvenli yerler seğiniz.
- Bu uygulamanın bir internet uygulaması olduğunu ve internet úzerinden giriş yapacağınızı unutmayınız.
- Gúvenlik ağısından sizlere verilmiş olan şifrenizi beş defa úst úste yanlış girdiğinizde sistem tarafından kullanıcı kimliğinizin bloke edileceğini unutmayınız. Búyle bir durumda, Bilgi Sistemleri Búlümünden yardım isteyiniz.
- Rapor doldururken karşılaştığınız her túrlú teknik aksaklıklarda; “Bilgi Sistemleri Yardım Hattı”nı arayabilirsiniz.

Arif AYOĞLU

GSM 0 532 454 50 29

email- arifayoglu@tff.org

- Islak imza ile "Tazminat Raporu" gönderme işlemi eskiden olduğu gibi devam edecektir.

22.5. Hakem Raporu Denetim Sistemi ve Hata Puanı Tablosu

1. Skor yazılmamış, eksik veya hatalı

yazılmış.

2. İhtar veya ihraçlar yazılmamış ya da kodlanmamış, eksik veya hatalı yazılmış ya da kodlanmış,
3. Olay raporu veya raporları yazılmamış, eksik veya hatalı yazılmış,
4. Oyuncu değişiklikleri yazılmamış, eksik veya hatalı yazılmış,
5. Oyuncu değişiklik kart bilgileri ile isim listeleri birbirini tutmuyor, kontrolü tam yapılmamış, eksik ya da hatalı yazılmış,
6. Golün hangi oyuncular tarafından atıldığı, türü, dakikası yazılmamış,
7. Sahanın durumu ile ilgili bölüm işaretlenmemiş,
8. Rapor zamanında ve prosedüre uygun gönderilmemiş.

Hata Puanı uygulamasına ilişkin kararlar, yazılı olarak hakemlere tebliğ edilir.

HATA PUANLARI TABLOSU

Hata No	Hata Puanı
6,7	0,1
3,8	0,2
1,2,4,5	0,3

- Hakemler ve dördüncü hakemler, yukarıda belirtilen her hata için, hatanın karşılığı olan

eksi puanları alırlar. Hatalı rapor dolduran hakem ve dördüncü hakemlere yaptıkları hatalar bir yazı ile bildirilir. Sezon sonunda toplam hata puanları, toplam puan ortalaması hesaplamasında, eksi (-) olarak hesaba katılır. Hata puanı uygulamasıyla ilgili olarak, hakemler ve dördüncü hakemler, yazdıkları raporlardan ayrı ayrı sorumludur.

HAKEM İŞLERİ DİREKTÖRLÜĞÜ İLETİŞİM VE GÖREV BİLGİLERİ

DİREK HAT

ADI SOYADI

2165545134	Alper Demirel Hakem İşleri Müdür Vekili
216 5545135	Sevinç CEYRAN Gözlemcilerden Sorumlu Uzman
216 5545136	Sedef OLGUN Hakem Ücret Konuları Uzmanı
216 5545755	Berkay YAZICI Eğitim İşleri Uzmanı
216 5545138	Ramazan YILMAZ AFYS ve BAL Müsabakaları Uzman Yrd.
216 5545139	Beyhan SATIROĞLU Akademi Liglerinden Sorumlu Uzman Yrd.
216 5545141	Nurşah GÜNDAY BHK / İHK Sorumlu Uzman Yrd.
216 5545142	Ayten AKKUŞ Eğitim İşleri Uzman Yrd.

HAKEM İŞLERİ
FAKS

0216 319 19 38